

VA-INFO

VA-ledningsnett – www.ovalinfo.no – Nr. 2 – Juni 2016

MILJØDIREKTORATET: NASJONALE MÅL VI ALLE KAN VÆRE ENIGE OM!

Sjefingeniør Terje Farestveit i Miljødirektoratet har ligget tett på arbeidene rundt de nye nasjonale målene for drikkevann og avløp i Norge, som nå er vedtatt av regjeringen. I samarbeid særlig med Mattilsynet og Helse- og Omsorgsdepartementet har han vært med på å utforme de nye målene for avløpsnettene her i landet.

- Det har vært en god og tett prosess der vi mener at vi har fått enda bedre innblikk i problemstillingene nasjonalt og i de enkelte kommuner, samtidig som vi mener vi har funnet frem til realistiske og oppnåelige mål.

Oval: Vann- og avløpsbransjen har vel gjennom årene blitt skeptiske til mål og fremtids vyer som ser fine ut på papiret, men som sjelden fører til praktiske forbedringer ...? Hvilke tvangsmidler rår

Terje Farestveit i Miljødirektoratet mener de nye Nasjonale Mål vil bli godt mottatt i offentlig sektor og i vannbransjen.

det offentlige over for å sikre at den enkelte kommune lever opp til de mål som er satt denne gang?

- Forståelsen for at det er nødvendig å prioritere VA-nettet høyere, er blitt langt bedre de senere årene. Vår dialog går gjerne på Fylkesmanns nivå, og der synes vi at vi har et godt og konstruktivt samarbeid. Skulle det være nødvendig med «ris bak speilet» overfor den enkelte kommune, finnes det jo både forskrifter og regelverk av ulikt slag som brukes, gjerne i tett dialog mellom partene.

Oval: Kanskje trengs det i stedet noen «gulrøtter» og incentiver av ulike slag for å få fart i prosessene?

- Det er ingen gulrøtter på lager og vi tror ikke at penger er det som skal til for de store anleggene. Kommunene har forstått at det er på høy tid å sette i verk tiltak for å rehabilitere ledningsnettene, og det som er den begrensede faktoren, er ofte faglig og praktisk kapasitet i kommunene, hos rådgiverne og entreprenører. Man mangler rett og slett nok medarbeidere og har lenge slitt med å rekruttere de folkene man trenger. Men her har bransjen selv – og ikke minst Norsk Vann - gjort en formidabel jobb. Omskolering av ingeniører og fagfolk fra andre bransjer – som nå kanskje er på utkikk over nye arbeidsområder – er et nøkkelord, og jeg synes dette bildet ser stadig bedre ut.

STATEN MÅ GÅ INN MED ØKONOMISKE MIDLER FOR Å HJELPE KOMMUNENE Å NÅ MÅLENE FOR BEDRE VANN- OG AVLØPSNETT!

miljøpartiet
de grønne

Miljøpartiet De Grønne gikk til valg med miljøpolitikk som sitt hovedtema. Med stor suksess: Dette er et tema store deler av befolkningen er opptatt av. Men etter valget har vi hørt lite om hva MDG mener om vårt spesielle hovedfokus: Norges elendige vann- og avløpsnett. Derfor tok Oval direkte kontakt med MDG og fikk prompte raske og greie svar fra Lena Solli Sal som er leder for Telemark MDG og talskvinne for dette fagområdet.

Oval: Hva er MDGs syn på det forfallet som har skjedd med denne viktige delen av infrastrukturen som også har avgjørende betydning for helse, miljø og trivsel?

MDG: Miljøpartiet De Grønne mener at det er veldig uheldig at ledningsnettene for drikkevann og avløpsvann i Norge er i så dårlig tilstand. Dette fører til at vi bruker unødvendig mye kjemikalier og strøm på å henholdsvis rense og distribuere veldig mye drikkevann som aldri når frem til forbruker. I tillegg fører det dårlige avløpsnettene til forurensning av bekker og vassdrag.

Oval: Norge har nylig sluttet seg til FNs «Protocol on Water and Health» og dermed forpliktet seg til en snarlig utbedring av ledningsnettene. Hvordan stiller MDG seg til dette vedtaket og hvordan vil MDG støtte de tiltak som må gjennomføres?

MDG: Dette er såpass viktig infrastruktur, både for miljø og helse, at MDG vil bidra til å løfte problemstillingen på dagsorden i de ulike kommunene, samt bidra til at kommunene også får de nødvendige investeringsmidlene for å kunne gjennomføre dette.

Oval: Mener MDG at Staten må gå inn sterkere og evt. med økonomiske midler for å få den enkelte kommune med i denne satsingen?

MDG: Ja.

Oval: Hvor sentral mener MDG at drikkevannsvannkvaliteten og avløpsrensingen er sett fra et folkehelseperspektiv?

MDG: Renset og urensset avløpsvann (overløp) er flere steder hovedkilden til sykdomsfremkallende mikroorganismer i vannkilden. Man har hatt hovedfokus på å dermed sikre vannverkene ekstra godt med flere

hygieniske barrierer for å takle denne påvirkningen. Det er et tankekors sånn sett at man ikke i stedet, eller i tillegg evt., pålegger renselanleggene for avløpsvann å hygienisere det rensede avløpsvannet. Der hvor avløpet fra avløpsrenseanlegget ikke ligger umiddelbart oppstrøms en badeplass, eller oppstrøms et vanninntak til vannbehandlingsanlegg for drikkevann, er ikke avløpsrensingen så sentral m.h.t. folkehelsen. Men et slikt utløp vil inneholde næringsstoffer og noe miljøgift/legemiddelrester, så man må sørge for å plassere utløpet slik at man oppnår god nok fortykning for det rensede avløpsvannet, samtidig som man må jobbe med å få alle bedrifter o.l. som har påslipp av avløpsvann til avløpsnettene at de gjør de nødvendige tiltak for å minimere mengden miljøgifter o.a. i påslippet.

Oval: De senere års klimaendringer med ekstremvær og oversvømmelser setter liv og helse i fare og medfører forurensning og skader på infrastruktur og privat eiendom. Mener MDG at Staten i må bruke kraftigere styringsmidler – f.eks. påbud og lovverk – for å få den enkelte kommune til å foreta nødvendig satsing på dette området?

MDG: Ja.

Oval: Har MDG noen tall eller dokumentasjon for hvorledes bl.a. forurenset drikkevann ved flomskader, ved dårlige drikkevannrensingsanlegg eller ved rørlekkasjer har ført til helseskader i befolkningen?

MDG: Vi forholder oss til tallene fra Folkehelseinstituttet. Utfordringen med å få kartlagt hvor mye sykdom i befolkningen som skyldes drikkevannet er at det ofte er litt diare og/eller oppkast som er de eneste symptomene, og man går gjerne ikke til legen med slike plager. Dermed får man ikke noe statistikk på det. I tillegg kan man ikke sikkert vite om det var drikkevannet eller noe annet man har fått i seg f.eks. gjennom maten.

FAKTA OM VA-NETTET:

Kommunalt spillvannsførende avløpsnett er på 36 500 km. Medregnet offentlige overvannsledninger er lengden offentlige avløpsledninger ca. 53 000 km. Kommunalt vannnett er på ca. 43 800 km. Kommunale vannverk leverte i 2014 ca 478 liter per person og døgn. Virkelig forbruk i husholdninger er ca. 150 liter/person og døgn. Annet forbruk er ca 90 l/p d. Lekkasjer og sløsing blir da ca. 238 liter/p d. Fornyelsen av avløpsnettene var på ca. 0,62 % i 2014. Fornyelsen av kommunalt drikkevannnett er i gjennomsnitt for årene 2012-2014 på 0,6 % per år. Ca 1/3 av vannettet ligger i vannverk som praktisk talt ikke har noen fornyelse.

NASJONALE MÅL FOR «VANN OG HELSE»

Norge har - sammen med nærmere 30 andre land i Europa - ratifisert FNs Protocol on «Water and Health» Dette innebærer at Norge nå må sette mål for forbedring av situasjonen med infrastrukturen for vannforsyning og avløp. Når vi ser på tilstanden i landets VA-nett, kan vi trygt slå fast at dette er på høy tid...på overtid.

FØLGENDE MÅL ER SATT FOR VANNFORSYNINGSSYSTEMET:

- a) Ikke-planlagte avbrudd i vannforsyningen bør være mindre enn 0,5 time i snitt pr. innbygger pr. år.
- b) Forsyningssikkerheten skal være bedre enn 99.95 %. (Forsyningssikkerhet = Antall innbygger-timer uten avbrudd i forsyningen /Antall innbygger-timer totalt * 100)
- c) Årlig utskiftning/rehabilitering av vannledningsnett bør i gjennomsnitt være 2 % på nasjonalt nivå frem til 2035.
- d) Lekkasje fra det enkelte ledningsnett bør være mindre enn 25 % innen 2020.

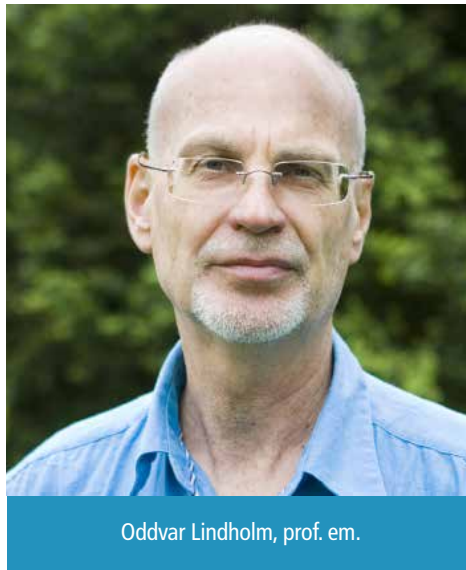
Dette er nye, konkretiserte målsettinger basert på forventningen om at det må være oppmerksomhet på funksjonssikkerhet

MÅLDATER:

Innen 2020 bør den årlige rehabiliteringen for hele landet være 2 % av det totale vannforsyningsnettet. Private stikkledninger medtas ikke i dette tallet.

For avløpssystemet er følgende mål satt:

- a) Lekkasjer og overløp skal ikke ha negativ innvirkning på vannkvaliteten over tid
- b) Samlet overløp bør generelt være mindre enn 2 % av forureningsproduksjonen.(fosfor) hos dem som er tilknyttet avløpsnettet. Ved store overløpsutslipp skal separering av fellesledninger og utjevning av overvann vurderes
- c) Integre fremtidige klimaprognoser i overvannshåndtering for å unngå overbelastning av avløpsnettet.
- d) Drift, reparasjoner og fornyelse/rehabilitering av ledningsnett må være av et slikt omfang at etablerte målsettinger nås.

Oddvar Lindholm, prof. em.

- e) Oppgradering av offentlige ledningsnett bør normalt inkludere oppgradering av tilhørende stikkledningsnett.
- f) Tilførsel av fremmedvann skal ikke ha negativ innvirkning på øvrige målsettinger.Dette er i stor grad i tråd med eksisterende målsettinger og regelkrav,

Måldato senest innen utgangen av 2015 for utarbeidelse av kommunale tiltaksplaner.

Sett fra Ovals perspektiv - der målet er å skape fornyelse og forbedring av VA-ledningsnett - er den nye nasjonale målsettingen svært positiv. Våre tidligere erfaringer med målsettinger og planarbeider innen det offentlige, gjør oss likevel skeptiske til at våre VA-myndigheter klarer å gjennomføre tiltakene slik de selv har fastsatt. Oval har derfor bedt myndighetene om å redegjøre hva de gjør og hva deres planer er for at Norge skal nå disse målene. Oval mener at det må settes av kraftige virkemidler for at Norge skal oppfylle de vedtatte målene, og vi tror fortsatt at det må vurderes å innføre økonomiske incentiver eller konkrete krav fra Staten overfor den enkelte kommune.

OVAL SKRIVER BREV TIL KLIMA- OG MILJØDEPARTEMENTET

At Norge har sluttet seg til FNs Protocol on «Water and Health» og dermed forpliktet seg til utbedring og fornyelse av landets VA-nett, innebærer at spesielt Klima- og Miljødepartementet (KMD) og Helse- og Omsorgsdepartementet (HOD) får det travelt med å legge planer slik at kommuner landet rundt bidrar til at Norge oppnår de helse- og miljøforbedringer som er hensikten med avtalen.

OVAL vet fra korrespondanse, høringsnotater og møter i departementet at HOD er godt i gang med arbeidet, men vi har så langt ingen kontakt med KMD. Derfor har Oval nå sendt brev til KMD og bedt om konstruktivt samarbeid og tilbudt den bistand Oval kan gi i dette viktige arbeidet. I Ovals brev skriver vi bl.a.:

«Vårt råd – Opplysningsutvalget for VA-ledningsnett OVAL – ønsker å bidra til at landets VA-nett oppgraderes og fornyes. OVAL består av representanter fra Norges Miljø- og Biovitenskapelige Universitet NMBU, Rådgivende Ingeniørers Forening, Norske Rørgrossisters Forening, Maskinentreprenørenes Forbund, Basal og VA-Yngre, og arbeider løpende med andre aktører innen VA, som for eksempel Folkehelseinstituttet, Norsk Vann, NTNU, Sintef og andre med kompetanse innen fagfeltet.

«Tallene for fornyelse av avløpsnettet gjennom alle senere år viser at det i realiteten utbedres ca. 0,5 % per år. Dette tallet er omtrent uendret gjennom de siste 10 år og betyr i praksis at Norge ikke vil få et akseptabelt VA-nett i overskuelig fremtid. Dette er selvsagt en helt uakseptabel situasjon som vi er sikre på at Deres departement er bekymret over.

«Helse- og omsorgsdepartementet (HOD) har tatt initiativ til å få fartgang i utbedringen av Norges drikkevannsnett og har som mål å fornye 2% av ledningsnettet hvert år i tiden fremover inntil en akseptabel standard er nådd. Det vil fra HOD bli satset systematisk på informasjonsarbeid overfor både publikum, bransje og sentrale og lokale myndigheter og det vil bli lagt til rette for bedret organisering av de mange tiltakene som må gjennomføres. Det vil også bli fokusert på kunnskapsinnhenting og forskning samtidig som drikkevannsforskriften vil bli skjerpet med tydelige krav til ledningsnettet og driften av disse.

«Vi støtter selvsagt det arbeidet HOD nå iverksetter og er allerede i konstruktiv dialog med HOD vedrørende planer og gjennomføring. Vi mener imidlertid at det er minst like viktig at det snarest legges tilsvarende planer for arbeidet med utbedring av avløpsnettet. Oval har tatt opp de utfordringer avløpsnettet står overfor gjentatte ganger med lokale og sentrale politiske organer og vi møter alltid stor forståelse, men vi har så langt ikke sett konkrete utspill som kan avhjelpe situasjonen.

«Vårt spørsmål til Deres departement er: For å sikre at man når de nevnte nasjonale mål til vann og helse, samt øke rehabiliteringen av avløpsledningsnettet – hvilke planer og tiltak, herunder bevilgninger, ser man for seg at staten kan gjennomføre i målperioden?

Vårt brev til KMD ble sendt sist i april og vi håper på snarlig svar og et konstruktivt samarbeid.